דעד כאן לא קאמר ר' ישמעאל התם אלא דכי ממעט באכילה קא ממעט קצירה אבל הכא דכי קא ממעט באכילה קא מפשא קצירה, ודאי שלש מייתינן: **מתני'** מצות העומר להביא מן הקרוב, לא ביכר הקרוב לירושלים מביאין אותו מכל מקום, מעשה שבא העומר מגגות צריפין, ושתי הלחם מבקעת עין סוכר: **גמ'** מ"ט? איבעית אימא משום [נ] "כרמל" (א) ואיבעית אימא *משום דאין מעבירין על המצות: מעשה שבא [העומר] מגגות צריפין: *ת"ר כשצרו מלכי בית חשמנאי זה על זה והיה הורקנוס מבחוץ ואריסטובלוס מבפנים בכל יום ויום היו משלשלין להן דינרין בקופה ומעלין להן תמידין היה שם זקן אחד שהיה מכיר בחכמת יוונית לעז להם בחכמת יוונית אמר להן כל זמן שעסוקין בעבודה אין נמסרין בידכם למחר שלשלו להן דינרין בקופה והעלו להן חזיר כיון שהגיע לחצי חומה נעץ צפרניו בחומה ונזדעזעה ארץ ישראל ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה, באותה שעה אמרו ארור שיגדל חזיר וארור שילמד בנו חכמת יוונית ועל אותה שעה שנינו מעשה שבא עומר מגגות צריפין ושתי הלחם מבקעת עין סוכר כי מטא עומר לא הוו ידעי מהיכא [ג] אייתי עומר, אכרוז, אתא ההוא חרשא אותיב חדא ידא אאיגרא וחדא ידיה אצריפא אמר להו מרדכי מי איכא דוכתא דשמה גגות צריפין או צריפין גגות? בדקו ואשכחוה כי בעי לאתויי שתי הלחם לא הוו ידעי מהיכא [ד] לאתויי, אכרוז, אתא ההוא גברא חרשא אותיב [ה] ידיה אעיניה וחדא ידא אסיכרא אמר להו מרדכי ומי איכא דוכתא דשמה עין סוכר או סוכר עין, בדקו ואשכחו הנהו שלש נשים דאייתו שלש קינין חדא אמרה לזיבתי וחדא אמרה לימתי וחדא אמרה לעונתי, סבור מינה זיבתי זבה ממש, לימתי לימתי ממש, לעונתי לעונתה [ו] דכולהו חדא חטאת וחדא עולה אמר להו מרדכי שמא בזוב סיכנה, שמא בים סיכנה, שמא בעינה סיכנה, דכולהו עולות נינהו, [ז] בדקו ואשכחו

והיינו

משום כרמל · מקריב פירוש רך ומלא ואין זה גורעין ומוסיפין באמצע תיבה דהוי כמו שמלה שלמה: **איבעית** אימא אין מעבירין על המצות · בפ' איזהו מקומן (זבחים דף נו:) גבי פרים הפנימיים דתנן שירי הדם היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון מפ' בגמ' *מ"ט דאמר קרא אל יסוד מזבח העולה אשר פתח אהל מועד הואיל דפגע ברישא פי' בקונט' דמאשר פתח אוהל מועד דריש דמשמע יסוד שכנגד הפתח והיינו מערבי של מזבח שהוא כנגד פתח ההיכל ולא גרסינן הואיל דפגע ברישא דמשמע מטעם שאין מעבירין על המצות וכפירושו נראה מדקאמר (זבחים ד' נ"ו) גבי שירי הדם של חטאות הציבור והיחיד ר' ישמעאל אומר זה וזה יסוד מערבי דקסבר ילמד סתום מן המפורש [מחטאת פנימי'] משמע דמפורש בהדיא ועוד דלמ"ד (שם) יסוד דרומי קאמר ולמד ירידתו מן הכבש ויציאתו מן ההיכל מסיק פשוט לו זה יותר מזה ועוד אמר בפ' קדשי קדשים (שם נח:) שיריים בהדיא כתיב בהו אשר פתח אהל מועד והשתא קשיא דהיא גופה למה לי קרא תיפוק ליה דאין מעבירין על המצות כדאשכחן הכא ובפ"ב דיומא (דף נג.) דפריך מאי שנא דיהיב מזרחית צפונית ברישא וכו' וגבי דישון מזבח הפנימי והמנורה אמרי' [דישון] דמזבח קודם משום דאין מעבירין וכן עבורי דרעא אטומפתא אסור ומתרצין דלא שייך אין מעבירין על המצות אלא כשיש שתי מצות לפניו כגון דישון מזבח והמנורה או כגומצות קרטת שאין ידוע מאיזה יתחיל וכן בהך דמתניתין יש] שנוטל מן הקרוב אבל לקבוע מקום לשפיכת שיריים לא קבענו מהאי טעמא אי לא דגלי קרא בהדיא*: **ארור** אדם אשר ילמד את בנו חכמת יוונית · והא דמשמע לקמן בסוף שתי הלחם (דף צט:) דמי שלמד כל התורה כגון בן דמא בן אחותו של ר' ישמעאל שרי אי לאו משום דכתיב לא ימוש ולמ"ד אפי' לא קרא אדם אלא קריאת שמע שחרית וערבית קיים מצות לא ימוש משמע דשרי היינו היכא דאיכא צורך דשמא היה קרוב למלכות כדאשכחן בסוטה (דף מט:) דשל בית רבן גמליאל התירו להם ללמוד חכמת יוונית מפני שקרובין למלכות ומה שלא התיר לו ר' ישמעאל שמא לא היה כל כך צורך ליבור כמו בר"ג, ורבינו שמואל מפרש דקודם גזירה היה ולא אפשר לאסור דר' ישמעאל לאחר חורבן היה שפדאו ר' יהושע בפ' הניזקין (גיטין נח.) ותינוק היה ואפי' ר' ישמעאל אחר שהיה מעשרה הרוגי מלכות לא קדם כ"כ דרשב"ג נהרג עמו ואמרינן *הלל וגמליאל ושמעון נהגו נשיאותן בפני הבית מאה שנה ומלכות בית חשמונאי קדמו טובא כדאיתא בפ"ק דע"ז (דף ט.) ומלכות בית חשמונאי פסק בפני הבית מאה ושלש *שעמד הורדוס ואם תאמר והלא בפולמוס של טיטוס גזרו כדאיתא בפ' בתרא דסוטה (דף מט:) דגזרו על עטרות כלות ושלא ילמד אדם את בנו חכמת יוונית ופולמוס של טיטוס היה בשעת חורבן ומלכות בית חשמונאי קדמו טובא כדאיתא בפ"ק דע"ז (דף ט.) דמלכות בית חשמונאי פסק בפני הבית מאה ושלש ותירץ ה"ר יעקב ברבי שמשון דמעיקרא גזרו ולא קבלו מינייהו ולבסוף גזרו וקבלו מינייהו ועוד יש לומר דמעיקרא קאי בארור בעלמא ולא בעי לקבולי עלי' כמותא דרבנן שרי ולבסוף גזרו ואסרו לגמרי ומיהו קשה דהא אמרי' (סוטה דף מט:) ארור בו קללה בו כתיב: **ועל** אותה שנה שנינו מעשה שבא עומר מגגות צריפין · בירושלמי דשקלים (פ"ה ה"ג) תני לה אלודך טובלה שפעם אחת נטרפה ארץ ישראל כו' ובמסכת עדיות (פ"ז מ"א) תניא טובלה דהכא על ההיא דתמיד של שחר קרב בד' שעות ורש"י *פי' בתפלת השחר (ברכות דף כז) דבימי שלמה היה כשנשא בת פרעה שישן עד ד' שעות והיו מפתחות של בית המקדש תחת מראשותיו והכי נמי איתא בפסיקתא: **אמר** להו מרדכי · פירש בקונטרס דהוא מרדכי שהיה בימי אחשורוש ותימה הוא לומר שהאריך ימים כל כך ונראה על שם מרדכי הראשון הוא נקראין הממונים על שמו לפי שאינם ממונים אלא בקיאים בעלי שכל ומדע: **אסיכרא** · פירש בקונטרס חור שבמזוזות הדלת שתוחבין בו הבריח לנעול וכן פירש בערוך ועוד יש לפרש סיכרא קבר כמו (מגילה כט:) מלחולא עד סיכרא ועוד יש לפרש מקום סכר הנהר כמו (ישעיה יט) עושי שכר אגמי נפש:

בעלי

דעד כאן לא קאמר רבי ישמעאל · במתני' למיבעי בלקימת התבואה: אלא משום דכי ממעט באכילה · כלומר בתבואה ממעטת קצירה דלא קצר אלא שלשה סאין אבל הכא דכי ממעט בהנאה האוכל מפיש בקצירה דתלית שתי עוקצין לא תאמר דלימעוט באוכל: **מתני'** (בעלמא בג' מגלות) לא ביכר · לא בישל כל צרכו: גגות צריפין ועין סוכר רחוק מירושלים מאד: **גמ'** מאי טעמא · בעינן מן הקרוב: כרמל · תקריב רך ומלא שתהא התבואה רכה ונמללת ביד ואי מייתי מרחוק נשיב לה זיקא ומתקשה בדרך · ואי כרמל במנחת העומר כתיב (ויקרא ב): (ב) ואין מעבירין כו' · והלכך כשיוצא מירושלים לבקש עומר אותה שמוצא ראשון נוטל דאין מעבירין על המצות: הורקנוס ואריסטובלוס · שני אחים היו: והיה שם זקן אחד · מבפנים: חכמת יוונית · רמיזות: על אותה שנה כו' · שאותן החיילות החריבו כל סביבות ירושלים: מטא עומר · זמן עומר: אכרוז · הכריזו כל מי שיודע תבואה שיודענה: חרשא · פיקח שומע ואינו מדבר: אאיגרא · גג: צריפא · בורדי"ל שאין לו גג אלא חד מלמעלה ומן ערבה הוא: מרדכי · שהיה בימי אחשורוש: אשי סלאם · של חכין: אעינא · בעינה: סיכרא · חור שבמזוזות הדלת שבו תוחבים הבריח לנעול: קן · שתי עופות: לזיבתי · אני מ] מביאה קן זה [וקן] לימתי [וקן] לעונתי: (ג) לזיבתה ממש · חבה מכילה לאחר ימי ספירה י'] קן א': לימתי ממש · היינו זבה שופעת דם: לעונתה ממש · היינו נמי לעונת קרבן זבתה ליום שמיני שלה: דכולהו · תלתא קינין חדא פרידה חטאת וחדא עולה דקן יולדת חבה אחד חטאת ואחד עולה: בזוב סיכנה · שהיתה שופעת דם יותר ונסתכנה למות ונדבה לקינה להביאה (ד) דהויין תרוייהו עולת נדבה וזו שאמרה לימתי בים סיכנה, וזו שאמרה לעונתי בעינה סיכנה:

וסיים

נ"ק

[יומא נג. וש"נ]

ב"ק פב: סוטה מט:

◆

רבינו גרשום

משיפשא ג' דקיימי בעוקץ אחד מייתינן · דקא מימעטא בקצירה והלישת בשבת: עד כאן לא קאמר ר' ישמעאל התם דבשבת בא מג' סאין · [דכי ממעט באכלא וכי לא מייתי אלא שלש סאין ממעט בקצירה · אבל הכא] משום דכי ממעט באכילה כנהנרת נפישא קצירה דתרי קיימי בתרי עוקצין ודאי שלש מייתי' דקיימי בעוקץ אחד ומימעטא קצירה: משום [כרמל] רבינו גרשום פירש רך ומל א)· ומל ממלל: ואי מייתי ליה מרחוק היה מולל ולא היה רך: אין מעבירין על המצות · אלא הקרוב קודם: הורקנוס ואריסטובלוס ב' אחין היו: היה שם זקן א' מבפנים שהיה מכיר: על אותה שנה שנינו · מעשה שבא וכו' · לפי שכל סביבות ירושלם החריבו ולא היתה שם תבואה: מטא זמן עומר · אותה שנה: אכרוזו · אי איכא מאן דידע היכא הוה חדש: אתא ההוא חרשא · שהיה שומע ואינו מדבר: אצריפא · בית קטן של קנים: אסיכרא · מקום הבריח של דלת: סבור מיניה · שאר רבנן: הא דאמרה לזיבתי · זיבתה ממש כדכתיב ואם טהרה מזובה וגו' וביום השמיני [תקח] וגו': לימתי · היינו נמי לזיבתי כלומר שלמו ימי זיבתי: לעונתי · כלומר שלמו עונת זיבתי דכולהו חדא לחטאת וחדא לעולה בעי לאייתויי כדין זבה: אמר להו מרדכי שמא הא דאמרה לזיבתי שמא אינה כשאר זבה אלא בזוב סיכנה שהיתה חולה הרבה ונסתכנה מחמת חולי זיבה ונדרה שאם תרפא שתביא קרבן לעולה וב' הקינין לעולה קיימי · וקיני מרורות כבר הביאה · והלל אחרים לעולה בלבד: לימתי שמא בים היתה שוברת וסיכנה מחמת התחשל תודה להביא קינין ושניהן עולה: לעונתי שמא בעינה סיכנה שהדה כאב בעינה ונדרה להביא קינין לעולה אם תירפא: ברוק' שאלום ואמרו

כן

*) מלא רנ"ל ומל שיהא נמלל ביד ואי מייתי ליה מרחוק לא הוי רך ומל ·

מ א מיי' פ"ז מהלכות תמידין ומוספין הל"ב:

[שם נא.]

◆

שיטה מקובצת

א] העומר · עיין בתוס' (דף סה ע"א): ב] משום כרמל תקריב · עיין תוס' (דף סו ע"א): ג] מהיכא איכא עומר לאתויי אכרוז: ד] מהיכא איכא לאתויי אכרוז: ה] אותיב חדא ידיה: ו] לעונתה ממש: ז] בדקו ואשכחו: ח] תיבות בשלשה בג' מגלות נמחקו [illegible] מביאין קן [illegible] נמחק: י] ספירה קן: [illegible] דשמעתין [illegible] דאמרינן במסכת יומא [illegible] דלא אמרינן אין מעבירין אלא בשתי מצות [illegible] אבל לקבוע מקום לא שייך וקשה משמעתין דלא היו אלא לקבוע מקום וקאמר דאין מעבירין [illegible]: [illegible]

[ועיין תוספות מגילה ו: ד"ה מסתבר]

נושא
זכתחילה יש להביא מנחת העומר ושתי הלחם ממקום קרוב לירושלים

נושא
[illegible]

"אמר להו מרדכי"

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' משום כרמל מקריב ולאיבעית אימא: (ב) רש"י ד"ה ואין מעבירין: (ג) ד"ה לזיבתי זבה ממש וכו' ספירה קן ליתא [illegible] לימתי ממש היינו זבה: (ד) ד"ה בזוב וכו' להביא קן הויין:

[סוטה מט.]

נ"ל קודם שעמד נ"ק

*נ"ל יבנה מי נ"ק

[בס"י שלמים בברכות לא מצאתי ועיין בפי' [illegible] ופיים כדאיתא בפסיקתא]